

16.1.2014

Sosiaali- ja terveysministeriö

kirjaamo@stm.fi

tiina.muinonen@stm.fi

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi työtaturma- ja ammattitautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lausuntopyyntö STM 114:00/2009

Vammaisfoorumi ry haluaa lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi työtaturma- ja ammattitautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esitetystä luonnoksesta on paljon asioita, jotka vaikuttavat vammaisten henkilöiden asemaan. Siksi valmistelussa tulee kuulla myös vammaisjärjestöjen näkemyksiä.

Vammaisfoorumi ry haluaa nostaa tässä lausunnossa esille nimenomaan vammaisille ihmisille merkittäviä asioita, jotka liittyvät:

1. Vapaa-ehtoiseen vakuuttamiseen
2. Apuvälineisiin
3. Hoitotukeen ja henkilökohtaiseen avustajaan
4. Haittaluokan soveltamisalaan

Vammaisfoorumi kannattaa lisäksi Invalidiliiton lausunnossaan esittämiä asioita.

Vapaaehtoinen vakuutus

Nykyisen lain mukaan omaishoitajat, perhehoitajat, kuntouttavassa työtoiminnassa ja vammaisten henkilöiden työtoiminnassa olevat ovat olleet vakuutettuina vapaaehtoisen vakuutuksen turvin. Nyt esitetään, että vakuutus sidotaan työsopimuslain mukaisiin työsuhteisiin ja yrittäjien osalta yrittäjien eläkelakiin. Esityksessä todetaan että tällä muutoksella muutetaan edellä

mainittujen ryhmien asemaa. Esityksessä myös todetaan, että näiltä osin hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia eräisiin muuta kuin työsuhteessa tapahtuvaa työskentelyä koskeviin lakeihin. Näitä esityksiä ei kuitenkaan ole mukana esitysluonnoksessa. Nyt esitetyllä muutoksella omaishoitajat, kuntouttavassa työtoiminnassa ja vammaisten henkilöiden työtoiminnassa mukana olevat jäisivät ilman tapaturmavakuutuksen suojaa.

Tämä on erittäin iso muutos, jos nämä ryhmät pudotetaan tapaturmavakuutuksen piiristä pois. Vammaisfoorumi ei voi hyväksyä tämän tyyppistä muutosta. Esityksessä olisi ainakin tullut selvittää miten jatkossa näiden ryhmien vakuutusturva tapaturmien osalta hoidetaan ja samassa yhteydessä olisi tullut säätää tarvittavat lain muutokset muualla lainsäädännössä.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet

Esitysluonnoksessa viitataan monin osin toisiin lakeihin ja niissä oleviin määritelmiin, ja tätä on perusteltu selkeysnäkökulmalla. Viittaaminen toisiin lakeihin ei ole kuitenkaan säännöllistä vaan toisissa kohdin jätetään toisen lain määritelmät huomioonottamatta. Esimerkiksi lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden osalta viitataan saatavuusperusteen osalta sairaanhoitopiirien saatavuusperusteisiin. Nämä on kuitenkin todettu olevan hyvin erilaisia eri sairaanhoitopiireissä joten näihin ei voida vedota. Esityksessä puhutaan myös, että korvattavia olisivat tavanomaisen tasoiset apuvälineet ja apuvälineet voidaan korvata, jos sen käyttäminen mahdollistaisi työkyvyn palautumisen tai henkilökohtaisen avun tarpeen olennaisen vähentymisen.

Nämä perustelut ovat täysin ristiriitaisia yleisiin apuvälineiden myöntämiskriteereihin nähden. Terveystieteiden tutkimusten mukaan perustavana seikkana on asiakkaan tarve. Tässä laissa tulisi yhdenmukaisesti käyttää lähtökohtana apuvälineasetuksen apuvälineen käyttöön luovutuksen perusteita.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä voidaan myöntää opaskoira. Tällä hetkellä vakuutusyhtiöt on hankkinut opaskoiran suoraan NKL:n Opaskoirakoululta. Esitysluonnoksessa jää epäselväksi, onko jatkossa tarkoitus, että tapaturmaisesti vammautunut hakee koiraan sairaanhoitopiiriltä ja maksuliikenne tapahtuu vakuutusyhtiön ja sairaanhoitopiirin välillä.

Vammaisfoorumi pitää esitystä lähtökohtaisesti hyvänä, mutta esitystä tulee tarkentaa, ja menettelyssä tulee huolehtia siitä, että tällöinkin koiran ylläpidosta aiheutuvat kulut korvataan koirankäyttäjälle.

Hoitotuki ja henkilökohtainen avustaja

Työntekijä vakuutetaan siltä varalta, että hänelle aiheutuneesta vammasta johtuneet kulut korvataan. Tällä hetkellä tilanne on se, että jos henkilö on tapaturmaisesti vammautuneen takia tarvinnut henkilökohtaista avustajaa, on vakuutusyhtiö maksanut avustajasta johtuneet kulut. Avustaja on mahdollistanut vammautuneelle sitä itsenäistä elämää mihin hän olisi pystynyt ilman vammautumista.

Esityksessä hoitotukea koskevan 51 §:n perusteluissa todetaan, että vammautunut henkilö voi maksaa henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuneita kuluja hoitotuella. Tarkoittaako tämä sitä, että vakuutusyhtiö ei enää korvaisi erikseen henkilökohtaisen avustajan palkkakuluja. Toivottavasti tämä ei ole tarkoitus, joten tämä lause on syytä poistaa perusteluista. Ylin hoitotuki on 23,41 euroa/pv. Tällä summalla ei pääkaupunkiseudulla saa avustajaa edes tunniksi. Jos lailla on tarkoitus muuttaa käytäntöä henkilökohtaisen avustajan palkkakulujen korvaamisesta, niin vammautuneet henkilöt joutuvat turvautumaan vammaispalvelulain mukaiseen henkilökohtaiseen apuun ja tämä palvelu jää kunnan maksettavaksi.

Vammaisfoorumi ei voi hyväksyä edellä kuvattua muutosta, koska kyse on vakuutetuista työntekijöistä, joiden tapaturmasta aiheutuneet kulut tulee korvata vakuutuksesta.

Hoitotukea koskevassa 51 §:n 5 momentissa todetaan, että sokealle maksetaan sokeutumisen jälkeiseltä kahdelta vuodelta ylintä hoitotukea ja sen jälkeen puolet tästä määrästä. Tätä säännöstä ei ole mitenkään perusteltu. Miksi sokeutuneen henkilön avun tarve vähenisi kahden vuoden jälkeen puolella. Jos tapaturmaisesti sokeutunut henkilö tarvitsee jokapäiväistä, yhtämittaista ja aikaa vievää hoitoa, apua, valvontaa tai ohjausta vielä kahden vuoden jälkeenkin niin toki hänelle pitää silloin maksaa ylintä hoitotukea eikä tämän 5 momentin perusteella automaattisesti pudottaa sitä puoleen. Esimerkiksi liikkumistaidon ohjaus ei poista sokean henkilön avun tarvetta vieraassa ympäristössä, auttaa häntä vain tutuissa paikoissa tai apuvälineillä voidaan ratkaista sokean tiedonsaannin ongelmaa vain hyvin pieneltä osin. Tämä asia pitäisi ehdottomasti tarkentaa edes perusteluissa.

Haittaluokka ja sen soveltamisala

Tapaturmalakia ja haittaluokka-asetusta viimeksi muutettaessa vammaisjärjestöt pyysivät ottamaan kantaa haittaluokan soveltamiseen. Vammaisjärjestöt olivat huolissaan haittaluokituksen muutosten seurannaisvaikutuksista muissa vammaisten etuuksia koskevissa järjestelmissä, joiden soveltamiskäytännössä hyödynnetään tapaturmavakuutuksen haittaluokitusta. Näitä seurannaisvaikutuksia ei aikoinaan kuitenkaan tarkemmin selvitetty eikä niitä näköjään ole tänäkään lain uudistuksen valmistelussa selvitetty.

Haittaluokitusta käytetään kuitenkin hyvin yleisesti muissa vammaisuuksissa haitan määrittelyssä, jopa vammaispalvelulain mukaisia palveluja myönnettäessä, vaikka niissä tulisi aina huomioida yksilöllinen tarve ja elämäntilanne. Tämä aiheuttaa paljon oikeuden menetyksiä vammaisille ihmisille, koska haittaluokat on luotu vain tapaturmaisesti vammautuneiden haitan ja korvauksen määrittelyyn. Niillä ei pitäisi voida esimerkiksi määrittellä syntymästään vammaisen henkilön haittaa Kelan maksamaa hoitotukea varten. Kun haittaluokitusta 2010 muutettiin ja esim. näkövammaisten henkilöiden luokitusta alennettiin, niin tämä aiheutti monelle näkövammaiselle

henkilölle toisen etuuden pienenemisen, vaikka vamma ja olosuhteet eivät olleet muuttuneet lainkaan.

Koska haittaluokitusta on jo tähän mennessä käytetty virheellisesti erilaisten vammaisille ihmisille elintärkeiden palveluiden- ja tukitoimien myöntämisperusteena, vaikka luokitus ei mekaanisuutensa vuoksi siihen sovellukaan, Vammaisfoorumi esittää, että hallituksen esityksessä otetaan tähän kantaa

Hallituksen esityksessä tulisi yksiselitteisesti todeta että haittaluokitusta voidaan käyttää vain tapaturmavakuutuslain mukaisen haittarahan suuruuden määrittelyyn ja kieltää haittaluokituksen soveltaminen muuhun tarkoitukseen.

Helsingissä tammikuun 16. päivänä 2014

Merja Heikkonen
puheenjohtaja

Pirkko Mahlamäki
pääsihteeri

Soukkio Tuomo (STM)

Lähtettäjä: Merja Heikkonen [Merja.Heikkonen@nkl.fi]
Lähetetty: 17. tammikuuta 2014 15:29
Vastaanottaja: Muinonen Tiina (STM)
Kopio: Liisa Murto; Merja Heikkonen
Aihe: Täsmennys Vammaisfoorumin lausuntoon

Hei!

Lähetin eilen Vammaisfoorumin lausunnon koskien tapaturma- ja ammattitautilakia.

Haluaisin vielä täsmentää apuvälineitä käsitellyttä kohtaa lausunnossamme. Ensinnäkin avustajakoirathan eivät tällä hetkellä ole yhdenvertaisessa asemassa opaskoirien kanssa, koska avustajakoirien rahoitus tulee RAY:ltä, ei sairaanhoitopiireiltä. Vammaisfoorumi on tukemassa Invalidiliiton ponnisteluja siinä, että avustajakoirien asema saataisiin vakiinnutettua.

Toinen asia. Mainitsemme lausunnossamme opaskoirien tuottajana NKL:n Opaskoirakoulun. On hyvä huomata, että tällä hetkellä opaskoiria tuottaa myös kaksi muuta tahoa sairaanhoitopiireille eli Viiksi Kuopiossa ja Nouhau Pohjanmaalla. Näiden kahden jälkimmäisen tuotantoluvut ovat huomattavasti pienemmät, mutta esimerkiksi Kuopion sh-piiri antaa tällähetkellä maksusitoumuksia vain Viikseen ja HUS hankkii koiria kaikilta kolmelta.

Hyvää viikonloppua!
Yst.t.Merja Heikkonen, pj.
Vammaisfoorumi ry